

Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa
REDE DE CONSERVATORIOS DE MÚSICA E DANZA DE GALICIA

MD85PRO01

Programación Itinerario Interpretación Guitarra

2018-2019

Modelo. Programación. MD85PRO01. 01/09/2017. 1

Índice

1.	Introdución.....	4
2.	Metodoloxía.....	4
3.	Atención á diversidade.....	5
4.	Temas transversais.....	5
	4.1 <i>Educación en valores</i>	5
	4.2 <i>Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC´s)</i>	5
5.	Actividades culturais e de promoción das ensinanzas.....	6
6.	Secuenciación dos cursos.....	6
	6.1 1º Curso.....	6
	6.1.1 <i>Obxectivos</i>	6
	6.1.2 <i>Contidos</i>	6
	6.1.3 <i>Avaliación</i>	7
	6.1.3.1 <i>Criterios de avaliación</i>	7
	6.1.3.2 <i>Mínimos esixibles</i>	7
	6.1.3.3 <i>Procedementos e ferramentas de avaliación</i>	7
	6.1.3.4 <i>Criterios de cualificación</i>	7
	6.1.3.5 <i>Criterios para a concesión de ampliación de matrícula</i>	10
	6.1.4 <i>Medidas de recuperación</i>	10
	6.1.4.1 <i>Procedementos de recuperación ordinarios</i>	10
	6.1.4.2 <i>Probos extraordinarios de setembro</i>	10
	6.1.5 <i>Recursos didácticos</i>	10
7.	Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica.....	10
8.	Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento.....	11

1. Introducción

O intenso desenvolvemento instrumental a que se ve sometido o alumnado ao longo do grao profesional alcanza no último curso un dos seus obxectivos fundamentais: demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora, configurándose o itinerario de interpretación como o colofón natural deste desenvolvemento. O itinerario de interpretación pretende dotar o alumnado dunha base teórico-práctica en que se abordan os aspectos que, en relación coa innegable carga en destrezas técnico-físicas que integran os estudos profesionais de música, incida nas posibilidades de realización musical que se deron nos repertorios ao longo do século XX. Xa que logo, o coñecemento da tradición interpretativa resulta vital para o músico que encamiñe a súa traxectoria futura como intérprete, e este coñecemento pasa necesariamente polo acceso, a análise, a comprensión e a asimilación das fontes dispoñibles, tanto as escritas como as sonoras, aínda que son estas últimas as que permiten percibir a verdadeira esencia sonora da tradición musical. Por outro lado, as cuestións relacionadas coa posta en escena resultan igualmente do máximo interese por incidiren nun aspecto básico para ter en conta por un intérprete. Ante todas estas consideracións previas, é evidente que a disciplina se orienta de modo específico a dotar das ferramentas necesarias para o futuro intérprete, de modo que presente o máis amplo abano de posibilidades que o catálogo de agrupacións musicais actuais ofrece e, paralelamente, o oriente cara ás saídas profesionais relacionadas.

2. Metodoloxía

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. Disto depende o que non existan disfuncións nos procesos de ensino-aprendizaxe. Non é o profesor, coa súa propia metodoloxía, senón o alumno o que se sitúa no centro do programa educativo. É en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe. O modelo da tabula rasa aristotélico, segundo o cal o alumno carece de coñecementos e experiencia previos e que é misión do profesor o inculcarllos, deu paso aos sistemas baseados na aprendizaxe significativa e progresiva. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Cada novo coñecemento musical ou habilidade técnica conecta coa bagaxe anterior do alumno. Ademais, o proceso de ensino-aprendizaxe ha de garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional), entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do apreso.

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte prazenteira, redundará á súa vez na eficacia da mesma.

Aínda que moitos dos factores que afectan ao grao de motivación dos alumnos son alleos á nosa capacidade de influencia, existen moitos outros de tipo intrínseco sobre os que si podemos intervir. Algúns dos factores que teremos en conta na clase de interpretación para desenvolver a motivación no alumno son:

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a formas recibidas e memorizadas. Como punto de partida habemos de evitar calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. No mundo da música, e en particular na interpretación, as respostas non son únicas e a miúdo a opción menos convencional ou lóxica é a que mellor resultado dá.

É certo que hai alumnos máis predispostos que outros para a creatividade, aínda que na nosa labor pedagóxica podemos provocar situacións e seguir estratexias que a estimulen. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial. Un medio eficaz é pedir aos alumnos que xeren e discutan metáforas, intentando trasladalas á interpretación en grupo. Finalmente é necesario interrogar aos alumnos acerca de como cren eles que afecta este pensamento creativo sobre a súa propia interpretación. Tomar a clase con creatividade estimula o desenvolvemento da imaxinación creadora, da autoestima e da capacidade de integración de todos os aspectos implicados na experiencia musical.

Na interpretación instrumental non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas.

Debemos ter presente que a capacidade cognitiva dos alumnos que deben cursar a materia de interpretación lles permite o recoñecemento e análise por separado de cada un dos elementos básicos do fenómeno musical: son, harmonía, ritmo, etc. Por

iso é necesario orientar o estudo desde unha actitude analítica, tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

3. Atención á diversidade

A necesidade dunha atención individualizada, xorde do feito de que todos os alumnos son diferentes e cada un necesita unha atención especializada. Unha programación aberta ten o propósito de atender á diversidade. Partindo desta formulación, esta atención específica verá determinada por variables como por exemplo; as capacidades, os coñecementos previos, a atención, a motivación, particularidades físicas, etc.

A ensinanza do transporte, repentización e acompañamento, require dunha constante adaptación ás características específicas de cada alumno co propósito de dar unha resposta educativa o máis adecuada posible ás súas necesidades.

En canto ó alumnado con necesidades educativas especiais será preciso instrumentalizar as medidas de atención para a educación de alumnos que, por diversas razóns, temporalmente ou de maneira permanente, non están en condicións de alcanzar o máximo desenvolvemento posible das súas capacidades cos medios que habitualmente están a disposición do Centro. A Consellería de Educación e Ordenación Universitaria adoptará as medidas oportunas para a adaptación do currículo ás necesidades do alumnado. En todo caso, esas adaptacións respectarán no esencial os obxectivos fixados no currículo oficial.

4. Temas transversais

4.1 Educación en valores

Os temas transversais son temáticas que deben tratarse no sistema educativo e en todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe, pero que non conforman unha materia de estudo concreta, e ó mesmo tempo deben ser tratados en todas as materias do currículo. Constarán como temas transversais relacionados coa educación en valores os seguintes:

“Educación moral e cívica”

Promoveranse actitudes de tolerancia e respecto tanto coa realización de exercicios en grupo como individuais.

“Educación para a paz”.

Animarase a unha convivencia harmónica vendo as repercusións positivas da Música no mundo.

“Educación para a saúde e a calidade de vida”. A través da guitarra mostrar como unha posición corporal correcta, contribúe a mellorar a calidade de vida e a coida-la nosa saúde.

“Educación para a igualdade de oportunidades entre os sexos”.

Fomando grupos mixtos, inculcando valores de igualdade, e levando a cabo actuacións que non creen ningún tipo de diferenza entre sexos.

4.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

A constante presenza das TIC's no mundo actual, fai importante tamén a presenza das mesmas na aula. Así, aproveitaremos os recursos dispoñibles para explorar e dar a coñecer ó alumnado as posibilidades que nos proporcionan os distintos medios tecnolóxicos dispoñibles no centro (Internet, gravación, edición de son, edición de partituras, acceso a partituras de dominio público...)

5. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

- Participación nas audicións de alumnos que se realicen durante o curso.
- Participación nos cursos, intercambios e demais actividades que se programen durante o curso.
- Asistencia a concertos tanto dentro como fora do centro.

6. Secuenciación do curso

6.1 1º curso

6.1.1 Obxectivos

- Coñecer as técnicas básicas de estudo (organización, memoria, concentración, relaxación, etc), e favorecer a súa automatización para proveitar mellor o tempo dedicado o estudo diario.
- Tomar conciencia das posibilidades físicas, a través do coñecemento e o dominio corporal, co fin de percibir as súas capacidades como interprete.
- Coñecer as prácticas interpretativas por medio das fontes sonoras e escritas axeitadas, para abordar a interpretación do repertorio conforme ós estilos interpretativos da música occidental.
- Adquirir o hábito de escoitar música ampliando a súa cultura musical para alcanzar unha base sólida que lle permita ao alumnado diversificar as súas preferencias musicais.
- Valora a interpretación a través da propia execución con vistas a extraer conclusións obxectivas que melloren a súa calidade.
- Introducción á análise interpretativa por medio das novas tecnoloxías

6.1.2 Contidos

CONCEPTUAIS

- Memoria
- Relaxación
- Respiración
- Atención
- Traballo diario

PROCEDIMENTAIS

- Organización do traballo diario
- Exercicio progresiva da memoria
- Técnicas de relaxación, concentración e respiración
- Coñecemento corporal aplicado á execución
- Control do medo escénico
- Realización de traballos relacionados co repertorio
- Evolución organolóxica do instrumento
- Audición activa do repertorio
- Coñecemento das fontes audiovisuais e escritas dos intérpretes máis relevantes
- Audicións comparadas

ACTITUDINAIS

- Actitude positiva ante as audicións e os traballos propostos
- Toma de conciencia do papel para desenvolver na agrupación da que se forma parte
- Actitude crítica ante as interpretacións propias e alleas
- Coñecemento das normas de actuación convencionais nos acontecementos musicais, como interpretes e como ointes

6.1.3 Avaliación

6.1.3.1 Criterios de avaliación

- Controla-la resposta corporal na interpretación a través do emprego das técnicas de relaxación, concentración e respiración estudadas
- Analizar audicións dunha mesma obra nas tres versións interpretativas: formalista, historicista e histórica. Mediante este criterio avalíase a capacidade do alumnado para delimitar e establecer os criterios estilísticos que rexeron a interpretación do repertorio dado ao longo do século XX.
- Realizar comentarios críticos ante interpretacións dunha mesma obra por parte de agrupacións diferentes. Este criterio avalía o proceso de evolución crítica do alumnado co obxecto de reflexionar sobre as características interpretativas dunha execución musical.
- Comentar os aspectos interpretativos dunha partitura ante as súas diversas audicións. Preténdese así medir a capacidade do alumnado de comprender ás aproximacións que se deron e se dan ante a partitura, ben como medio ou ben como fin.
- Amosar unha actitude positiva e de participación ante os traballos e as audicións porpostas. Mediante este criterio preténdese avaliar o grado de participación de alumnado, así como o seu interese na clase.
- Tomar conciencia do grado de interpretación no grupo de cal se forma parte.
- Xulgar as interpretacións propias e alleas.
- Comentar análises interpretativas realizadas mediante as tecnoloxías máis recentes neste campo. O alumnado introdúcese na análise interpretativa de xeito visual, por medio das tecnoloxías adecuadas, e pode percibir unha interpretación dada en comparación co texto para aplicar ao seu propio progreso como músico.

6.1.3.2 Mínimos esixibles

Os contidos mínimos para superar a materia serán os propostos no apartado de contidos procedimentais.

6.1.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

Procedementos:

- Reunións coas nais/pais ou titores do alumnado.
- Observación individual do aprendizaxe mostrado nas sesións semanais de clase, atendendo a aspectos como a comprensión, adquisición de conceptos, participación activa, corrección e autocorrección.
- Observación do seu rendemento, interacción e comportamento en grupo, nas diferentes actividades deseñadas ao efecto.
- Observación do grado de consecución dos obxectivos do curso a través de probas obxectivas deseñadas dende a especialidade ao longo do curso.
- Exposición do traballo realizado mediante a realización de 3 audicións públicas ao longo do curso.

Ferramentas:

- Diario de aula.
- Boletín de cualificacións.

6.1.3.4 Criterios de cualificación

1. Audición (actitude crítica ante as interpretacións propias e alleas, capacidade para identificar e comparar rasgos estilísticos en xeral e concretos de cada intérprete.)
30%

2. Realización de traballos propostos polo profesor (evolución organolóxica do instrumento, ornamentación, etc.)
 40%

3. Coñecemento dos aspectos teóricos relacionados coa interpretación propostos na programación do curso (técnicas de relaxación, concentración e respiración, coñecemento das fontes audiovisuais e escritas dos intérpretes máis relevantes, control do medo escénico, exercitación da memoria.)
 20%

4. Actitude e asistencia a clase 10%

Criterios de avaliación Homoxeneizados					
Traballo persoal		Actitude		Audicións – Grao de consecución do repertorio	
Semanal de aula	Probas técnicas ou exames de aula	Actitude de aprendizaxe/ Hábitos de estudo	Comportamento/ Asistencia / Puntualidade	Publicas	De aula
40%	20%	10%	10%	5%	15%
60%		20%		20%	
Registros					
Libro do profesor	Táboa ou lista de cotexo	Libro do Profesor		Táboa ou lista de cotexo	

Táboa ou listaxe de cotexo homoxeneizado para probas e audicións trimestrais		
Texto: <ul style="list-style-type: none"> - Dificultade da obra - Fidelidade a partitura - Memoria	10%	
Ritmo: <ul style="list-style-type: none"> - Precisión - Exactitude rítmica - Tempo	20%	
Musicalidade: <ul style="list-style-type: none"> - Estilo - Expresión - Fraseo - Carácter - Posta en escena	30%	
Técnica: <ul style="list-style-type: none"> - Articulación - Son - Afinación - Respiración - Posición corporal - Pedal - Dixitación	40%	
Resultado final do cotexo		

6.1.3.5 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Para ampliar matrícula o alumno deberá superar amplamente os obxectivos do curso

6.1.4 Medidas de recuperación

6.1.4.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Véxase apartado 6.1.3.4

6.1.4.2 Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia no mes de xuño, terá un exame de recuperación no mes de setembro, tendo que examinarse do que cada profesor inclúa no informe que se lle dará o alumno o finalizar o curso.

6.1.5 Recursos didácticos

- The renaissance vihuela and guitar in XVI century spain (edited and arranged for modern guitar) by F. Koonce (Mel Bay)
- The baroque guitar in Spain and the new world (F. Koonce) (Mel Bay publications)
- Performance on lute, guitar and vihuela (Coelho Victor Anand)(Ed.)
- Ejemplos de ornamentación del renacimiento (Videla, M.A.)
- La música del renacimiento (A.W: Atlas)
- La salud del guitarrista (Azagra Rueda, V.)
- Educación de la memoria musical (Barbacci, R.)
- Manual práctico de ornamentación barroca (de Pedro)
- The spanish baroque guitar (Neil D. Pennington) (UMI research press)
- Tecnopatías del músico –Ed. Aritza (Luis Delclós/Joaquín Solé Escobar)
- Johan Sebastian Bach – The solo lute Works (Ed. Frank Koonce)
- Introducción a la interpretación de J.S. Bach (Rosaly Tureck)(ed. Alpuerto, s.a.)
- Medieval and Renaissance Music (Timothy J. Mcgee)
- The early guitar – A history and Handbook (James Tyler) (Early music series 4)
- Les regles de l'interpretacion musicale a l'epoque baroque (s. XVIIIXVIII) (Jean Claude Veilhan)

7. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

---

A información que proporciona a avaliación é útil para ver se alcanzamos os obxectivos propostos, e en función disto, para rectificar e actualizar constantemente as dificultades que presente o/a alumno/a, tanto no proceso de ensino-aprendizaxe coma na súa programación. A avaliación será:

- Inicial: Permitíranos saber os coñecementos previos do alumno/a sobre o tema para adecuar o desenvolvemento da materia ao seu nivel. Levarase a cabo nos primeiros días no curso, e consistirá nunha valoración do seu nivel.
- Continua: Permítenos un control e seguimento do proceso de ensinanza-aprendizaxe posibilitando a súa progresiva e continua adecuación ás dificultades e necesidades que vaian xurdindo respecto á planificación inicial.
- Sumativa ou final: Consiste en comparar os obxectivos iniciais cos resultados finais e permitíranos coñecer se os/as alumnos/as alcanzaron os obxectivos propostos inicialmente.

Asimesmo debemos fomentar que o/a alumno/a participe no proceso de avaliación a través da autoavaliación e a coavaliación para impulsar a autonomía do alumnado, a súa implicación responsable e a elaboración de xuízo e criterio.

Deste xeito previamente realizarase unha avaliación inicial do/da alumno/a para coñecer o nivel de partida dende o cal comeza a súa aprendizaxe. Durante todo o curso farase unha avaliación continua do/da alumno/a mediante a observación sistemática das actividades deseñadas para o seu desenvolvemento na aula. Desta forma, as mesmas tarefas son á vez actividades de avaliación. Por último concluirase cunha avaliación final resultado do traballo do/da alumno/a durante todo o curso, baseándose nos obxectivos conseguidos.

8. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

---

Farase un seguimento e avaliación continua da programación a través do diario de aula, así como un seguimento máis xeral da mesma nunha reunión mensual do departamento de guitarra.

Valoraranse e poñeranse en común as dificultades atopadas así como a adecuación da programación ó nivel do alumnado, tomando constancia para unha posible corrección posterior.

Todos aqueles aspectos que sexan destacables tanto para a mellora das programacións como para a mellora xeral do funcionamento do Departamento serán reflectidos na Memoria Final de Curso do Departamento.

CALIBRACIÓN

Realizarase, ao menos, una proba anual de calibración, onde o profesorado da especialidade acordará previamente o funcionamento da proba, e será comunicado ao alumnado, coa antelación suficiente. Segundo o artigo 2º das Ordes do 8 de febreiro de 2008 e do 11 de febreiro de 2008 polas que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música e danza, e nos puntos 1.5 e 1.6. da Circular 21/2008 e o proceso PR76CAL (Homoxeneización e calibración), os departamentos determinarán o tipo e partes da ou das probas, así como os valores de referencia asignados as mesmas.